

27th Latin Summer School

January 18 to January 22 2021

Class 4 a (v)

Tutor:

Bob Cowan

Ovid's *Ars amatoria* was the poem that led to his being exiled, the *carmen* which combined with the mysterious *error* to exhaust Augustus' patience. It is not hard to see why. Augustus' marriage laws strongly encouraged chastity, fidelity, and fecundity, but Ovid—though he disingenuously claims that respectable women shouldn't read the poem—teaches promiscuity, seduction, and hedonism. He takes the language, metre, characters, situations, and the whole ethos of Roman love elegy, invented by Gallus, perfected by Propertius and Tibullus, and taken to its illogical conclusion by Ovid himself. Then he squeezes it into the framework of a didactic poem, a 'how-to' guide with its own generic rules and paraphernalia, in the manner of Lucretius' *De rerum natura* or Virgil's *Georgics*.

The poem is great fun. The incongruity of treating something as frivolous and unpredictable as love as a subject to be seriously and systematically taught generates its own humour, but there are also countless—typically Ovidian—witty touches along the way. Not least among these are the many mythological exempla which are incongruously deployed to illustrate how and how not to behave as a lover. Some are passing references, but there are also more extended short narratives, and we shall be enjoying those relating to the Sabine women, Calypso, and Phyllis. There are also many delightful insights into Roman social life and the sights and sounds of the great city, all of which can be employed by the skilful lover to attain his goal.

Alongside the humour, there is an element of seriousness throughout. Sex is always political and especially in Augustan Rome. The way that Ovid appropriated many of the great symbols of the regime—buildings like the Theatre of Marcellus, institutions like the triumph—and reduced them to tools for picking up women is a puerile but still subversive act. The way that he uses the imagery of physics from Lucretius and farming from the *Georgics* constructs interesting, and often troubling, conceptualizations of the female subject. Above all, both the *Ars* and its companion-volume and antidote, the *Remedia amoris*, are deceptively profound reflections on the nature of love and desire. Always clever, often psychologically acute, sometimes even surprisingly touching, the *Ars* explores how love is as much a social practice as a raw emotion, a product of and important component of Ovid's great ideal of *cultus*.

There are good commentaries in English on books 1 and 3 of the *Ars* and also on the *Remedia*. The only published commentary on book 2 is in German (Janka 1997), but there is a recent PhD thesis covering the first 294 lines, including the passage we shall be reading:

- Hollis, A.S. ed. (1977) *Ovid: Ars Amatoria I* (Oxford).
- Brooks, Sarah (2015) *A Commentary on Ovid, Ars Amatoria 2, 1-294* (PhD thesis, University of Manchester): [https://www.research.manchester.ac.uk/portal/en/theses/a-commentary-on-ovid-ars-amatoria-2-1294\(eeb29bcb-6ab2-4e19-afa7-c884ed4db3ba\).html](https://www.research.manchester.ac.uk/portal/en/theses/a-commentary-on-ovid-ars-amatoria-2-1294(eeb29bcb-6ab2-4e19-afa7-c884ed4db3ba).html)
- Gibson, R.K. (2003) *Ovid Ars Amatoria Book 3* (Cambridge).
- Henderson, A.A.R. (1979) *Ovid: Remedia Amoris* (Edinburgh).

Good introductory studies include:

- Armstrong, Rebecca (2005) *Ovid and His Love Poetry* (London).
- Kennedy, Duncan F. (2000) 'Bluff Your Way in Didactic: Ovid's *Ars Amatoria* and *Remedia Amoris*' *Arethusa* 33: 159-176.
- Sharrock, Alison (2002) 'Ovid and the Discourses of Love: The Amatory Works' in P. Hardie (ed.) *The Cambridge Companion to Ovid* (Cambridge) 150-62.
- Volk, Katharine (2002) *The Poetics of Latin Didactic* (Oxford) chapter 5.

Monday: First catch your girl... (Ars 1.1-88)

The proem to book one and to the whole poems sets out Ovid's (ironic) intention to be a master of love (teaching Cupid and teaching the subject of love). The first steps are choosing a girl and knowing the right places to find one...

Siquis in hoc artem populo non novit amandi,
Hoc legat et lecto carmine doctus amet.
Arte citae veloque rates remoque moventur,
Arte leves currus: arte regendus amor.
Curribus Automedon lentisque erat aptus habenis, 5
Tiphys in Haemonia puppe magister erat:
Me Venus artificem tenero praefecit Amori;
Tiphys et Automedon dicar Amoris ego.
Ille quidem ferus est et qui mihi saepe repugnet:
Sed puer est, aetas mollis et apta regi. 10
Phillyrides puerum cithara perfecit Achillem,
Atque animos placida contudit arte feros.
Qui totiens socios, totiens exterruit hostes,
Creditor annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro 15
Verberibus iussas praebuit ille manus.
Aeacidiae Chiron, ego sum praeceptor Amoris:
Saevus uterque puer, natus uterque dea.
Sed tamen et tauri cervix oneratur aratro,
Frenaque magnanimi dente teruntur equi; 20
Et mihi cedit Amor, quamvis mea vulneret arcu
Pectora, iactatas excutiatque faces.
Quo me fixit Amor, quo me violentius ussit,
Hoc melior facti vulneris ultor ero:
Non ego, Phoebe, datas a te mihi mentiar artes, 25
Nec nos aëriae voce monemur avis,
Nec mihi sunt visae Clio Cliusque sorores
Servanti pecudes vallibus, Ascra, tuis:
Usus opus movet hoc: vati parete perito;
Vera canam: coeptis, mater Amoris, ades! 30
Este procul, vittae tenues, insigne pudoris,
Quaeque tegis medios, instita longa, pedes.
Nos venerem tutam concessaque furta canemus,
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora, 35
Qui nova nunc primum miles in arma venis.
Proximus huic labor est placitam exorare puellam:

Tertius, ut longo tempore duret amor.
 Hic modus, haec nostro signabitur area curru:
 Haec erit admissa meta terenda rota. 40
 Dum licet, et loris passim potes ire solutis,
 Elige cui dicas 'tu mihi sola places.'
 Haec tibi non tenues veniet delapsa per auras:
 Quaerenda est oculis apta puella tuis.
 Scit bene venator, cervis ubi retia tendat, 45
 Scit bene, qua frendens valle moretur aper;
 Aucupibus noti frutices; qui sustinet hamos,
 Novit quae multo pisce natentur aquae:
 Tu quoque, materiam longo qui quaeris amori,
 Ante frequens quo sit disce puella loco. 50
 Non ego quaerentem vento dare vela iubebo,
 Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
 Andromedan Perseus nigris portarit ab Indis,
 Raptaque sit Phrygio Graia puella viro,
 Tot tibi tamque dabit formosas Roma puellas, 55
 'Haec habet' ut dicas 'quicquid in orbe fuit.'
 Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos,
 Aequare quot pisces, fronde teguntur aves,
 Quot caelum stellas, tot habet tua Roma puellas:
 Mater in Aeneae constitit urbe sui. 60
 Seu caperis primis et adhuc crescentibus annis,
 Ante oculos veniet vera puella tuos:
 Sive cupis iuvenem, iuvenes tibi mille placebunt.
 Cogaris voti nescius esse tui:
 Seu te forte iuvat sera et sapientior aetas, 65
 Hoc quoque, crede mihi, plenius agmen erit.
 Tu modo Pompeia lentus spatiare sub umbra,
 Cum sol Herculei terga leonis adit:
 Aut ubi muneribus nati sua munera mater
 Addidit, externo marmore dives opus. 70
 Nec tibi vitetur quae, priscis sparsa tabellis,
 Porticus auctoris Livia nomen habet:
 Quaque parare necem miseris patruelibus ausae
 Belides et stricto stat ferus ense pater.
 Nec te praetereat Veneri ploratus Adonis, 75
 Cultaque Iudaeo septima sacra Syro.
 Nec fuge linigerae Memphitica templa iuvencae:
 Multas illa facit, quod fuit ipsa Iovi.

Et fora conveniunt (quis credere possit?) amori:
 Flammaque in arguto saepe reperta foro: 80
 Subdita qua Veneris facto de marmore templo
 Appias expressis aëra pulsat aquis,
 Illo saepe loco capitur consultus Amori,
 Quique aliis cavit, non cavet ipse sibi:
 Illo saepe loco desunt sua verba diserto, 85
 Resque novae veniunt, causaque agenda sua est.
 Hunc Venus e templis, quae sunt confinia, ridet:
 Qui modo patronus, nunc cupit esse cliens.

Tuesday: a Night at the Opera and a Day at the Races (Ars 1.89-170)

Following directly on from yesterday's section, Ovid says the theatre is the best place to pick up and impress women, using Romulus' abduction of the Sabine women as an exemplum. Chariot-racing is also good hunting ground.

Sed tu praecipue curvis venare theatri:
 Haec loca sunt voto fertilia tua. 90
 Illic invenies quod ames, quod ludere possis,
 Quodque semel tangas, quodque tenere velis.
 Ut redit itque frequens longum formica per agmen,
 Granifero solitum cum vehit ore cibum,
 Aut ut apes saltusque suos et olentia nactae 95
 Pascua per flores et thyma summa volant,
 Sic ruit ad celebres cultissima femina ludos:
 Copia iudicium saepe morata meum est.
 Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsae:
 Ille locus casti damna pudoris habet. 100
 Primus sollicitos fecisti, Romule, ludos,
 Cum iuvit viduos rapta Sabina viros.
 Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro,
 Nec fuerant liquido pulpita rubra croco;
 Illic quas tulerant nemorosa Palatia, frondes 105
 Simpliciter positae, scena sine arte fuit;
 In gradibus sedit populus de caespite factis,
 Qualibet hirsutas fronde tegente comas.
 Respiciunt, oculisque notant sibi quisque puellam
 Quam velit, et tacito pectore multa movent. 110
 Dumque, rudem praebente modum tibicine Tusco,
 Ludius aequatam ter pede pulsat humum,
 In medio plausu (plausus tunc arte carebant)
 Rex populo praedae signa petita dedit.

Protinus exiliunt, animum clamore fatentes, 115
 Virginibus cupidas iniciuntque manus.
 Ut fugiunt aquilas, timidissima turba, columbae,
 Ut fugit invisos agna novella lupos:
 Sic illae timuere viros sine more ruentes;
 Constitit in nulla qui fuit ante color. 120
 Nam timor unus erat, facies non una timoris:
 Pars laniat crines, pars sine mente sedet;
 Altera maesta silet, frustra vocat altera matrem:
 Haec queritur, stupet haec; haec manet, illa fugit;
 Ducuntur raptae, genialis praeda, puellae, 125
 Et potuit multas ipse decere timor.
 Siqua repugnarat nimium comitemque negabat,
 Sublatam cupido vir tulit ipse sinu,
 Atque ita 'quid teneros lacrimis corrumpis ocellos?
 Quod matri pater est, hoc tibi' dixit 'ero.' 130
 Romule, militibus scisti dare commoda solus:
 Haec mihi si dederis commoda, miles ero.
 Scilicet ex illo sollemnia more theatra
 Nunc quoque formosis insidiosa manent.
 Nec te nobilium fugiat certamen equorum; 135
 Multa capax populi commoda Circus habet.
 Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris,
 Nec tibi per nutus accipienda nota est:
 Proximus a domina, nullo prohibente, sedeto,
 Iunge tuum lateri qua potes usque latus; 140
 Et bene, quod cogit, si nolis, linea iungi,
 Quod tibi tangenda est lege puella loci.
 Hic tibi quaeratur socii sermonis origo,
 Et moveant primos publica verba sonos.
 Cuius equi veniant, facito, studiose, requiras: 145
 Nec mora, quisquis erit, cui favet illa, fave.
 At cum pompa frequens caelestibus ibit eburnis,
 Tu Veneri dominae plaude favente manu;
 Utque fit, in gremium pulvis si forte puellae
 Deciderit, digitis excutiendus erit: 150
 Etsi nullus erit pulvis, tamen excute nullum:
 Quaelibet officio causa sit apta tuo.
 Pallia si terra nimium demissa iacebunt,
 Collige, et inmundus sedulus effer humo;
 Protinus, officii pretium, patiente puella 155

Contingent oculis crura videnda tuis.
 Respice praeterea, post vos quicumque sedebit,
 Ne premat opposito mollia terga genu.
 Parva leves capiunt animos: fuit utile multis
 Pulvinum facili composuisse manu. 160
 Profuit et tenui ventos movisse tabella,
 Et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.
 Hos aditus Circusque novo praebebit amori,
 Sparsaque sollicito tristis harena foro.
 Illa saepe puer Veneris pugnavit harena, 165
 Et qui spectavit vulnera, vulnus habet.
 Dum loquitur tangitque manum poscitque libellum
 Et quaerit posito pignore, vincat uter,
 Saucius ingemuit telumque volatile sensit,
 Et pars spectati muneris ipse fuit. 170

Wednesday: How to keep her interested (Ars 2.99-176)

Book two of the *Ars Amatoria* continues the progress of the relationship (ending in a literal climax, which I shall spare your delicate sensibilities) and gives advice on how to keep a lover. Beauty fades, so other means must be employed, as Calypso did with Ulysses...

Fallitur, Haemonias siquis decurrit ad artes,
 Datque quod a teneri fronte revellit equi. 100
 Non facient, ut vivat amor, Medeïdes herbae
 Mixtaque cum magicis nenia Marsa sonis.
 Phasias Aesoniden, Circe tenuisset Ulixem,
 Si modo servari carmine posset amor.
 Nec data profuerint pallentia philtrea puellis: 105
 Philtrea nocent animis, vimque furoris habent.
 Sit procul omne nefas; ut ameris, amabilis esto:
 Quod tibi non facies solave forma dabit:
 Sis licet antiquo Nireus adamatus Homero,
 Naiadumque tener crimine raptus Hylas, 110
 Ut dominam teneas, nec te mirere relictum,
 Ingenii dotes corporis adde bonis.
 Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad annos
 Fit minor, et spatio carpitur ipsa suo.
 Nec violae semper nec hiantia lilia florent, 115
 Et riget amissa spina relictæ rosa.
 Et tibi iam venient cani, formose, capilli,
 Iam venient rugae, quae tibi corpus arent.
 Iam molire animum, qui duret, et adstrue formae:

Solus ad extremos permanet ille rogos. 120
 Nec levis ingenuas pectus coluisse per artes
 Cura sit et linguas edidicisse duas.
 Non formosus erat, sed erat facundus Ulixes,
 Et tamen aequoreas torsit amore deas.
 A quotiens illum doluit properare Calypso, 125
 Remigioque aptas esse negavit aquas!
 Haec Troiae casus iterumque iterumque rogabat:
 Ille referre aliter saepe solebat idem.
 Litore constiterant: illic quoque pulchra Calypso
 Exigit Odrysii fata cruenta ducis. 130
 Ille levi virga (virgam nam forte tenebat)
 Quod rogat, in spisso litore pingit opus.
 ‘Haec’ inquit ‘Troia est’ (muros in litore fecit):
 ‘Hic tibi sit Simois; haec mea castra puta.
 Campus erat’ (campumque facit), ‘quem caede Dolonis 135
 Sparsimus, Haemonios dum vigil optat equos.
 Illic Sithonii fuerant tentoria Rhesi:
 Hac ego sum captis nocte revector equis.’
 Pluraque pingebat, subitus cum Pergama fluctus
 Abstulit et Rhesi cum duce castra suo. 140
 Tum dea ‘quas’ inquit ‘fidas tibi credis ituro,
 Perdiderint undae nomina quanta, vides?’
 Ergo age, fallaci timide confide figurae,
 Quisquis es, aut aliquid corpore pluris habe.
 Dexteram praecipue capit indulgentia mentes; 145
 Asperitas odium saevaque bella movet.
 Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis,
 Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
 At caret insidiis hominum, quia mitis, hirundo,
 Quasque colat turrets, Chaonis ales habet. 150
 Este procul, lites et amarae proelia linguae:
 Dulcibus est verbis mollis alendus amor.
 Lite fugent nuptaeque viros nuptasque mariti,
 Inque vicem credant res sibi semper agi;
 Hoc decet uxores; dos est uxoria lites: 155
 Audiat optatos semper amica sonos.
 Non legis iussu lectum venistis in unum:
 Fungitur in vobis munere legis amor.
 Blanditias molles auresque iuvantia verba
 Adfer, ut adventu laeta sit illa tuo. 160

Non ego divitibus venio praeceptor amandi:
 Nil opus est illi, qui dabit, arte mea;
 Secum habet ingenium, qui, cum libet, ‘accipe’ dicit;
 Cedimus: inventis plus placet ille meis.
 Pauperibus vates ego sum, quia pauper amavi; 165
 Cum dare non possem munera, verba dabam.
 Pauper amet caute: timeat maledicere pauper,
 Multaque divitibus non patienda ferat.
 Me memini iratum dominae turbasse capillos:
 Haec mihi quam multos abstulit ira dies! 170
 Nec puto, nec sensi tunicam laniasse; sed ipsa
 Dixerat, et pretio est illa redempta meo.
 At vos, si sapitis, vestri peccata magistri
 Effugite, et culpaе damna timete meae.
 Proelia cum Parthis, cum culta pax sit amica, 175
 Et iocus, et causas quicquid amoris habet.

Thursday: A Girl’s Guide to Grooming

In book three, Ovid ‘arms the Amazons’ and offers advice to women on how to catch men. *cultus* is important (and not just for women in love)—covering grooming, ornamentation, elegance, and culture in general.

Ordior a cultu; cultis bene Liber ab uvis
 Provenit, et culto stat seges alta solo.
 Forma dei munus: forma quota quaeque superbit?
 Pars vestrum tali munere magna caret.
 Cura dabit faciem; facies neglecta peribit, 105
 Idaliae similis sit licet illa deae.
 Corpora si veteres non sic coluere puellae,
 Nec veteres cultos sic habuere viros;
 Si fuit Andromache tunicas induta valentes,
 Quid mirum? duri militis uxor erat. 110
 Scilicet Aiaci coniunx ornata venires,
 Cui tegumen septem terga fuere boum?
 Simplicitas rudis ante fuit: nunc aurea Roma est,
 Et domiti magnas possidet orbis opes.
 Aspice quae nunc sunt Capitolia, quaeque fuerunt: 115
 Alterius dices illa fuisse Iovis.
 Curia, concilio quae nunc dignissima tanto,
 De stipula Tatio regna tenente fuit.
 Quae nunc sub Phoebō ducibusque Palatia fulgent,
 Quid nisi araturis pascua bubus erant? 120

Prisca iuvent alios: ego me nunc denique natum
 Gratulor: haec aetas moribus apta meis.
 Non quia nunc terrae lentum subducitur aurum,
 Lectaque diverso litore concha venit:
 Nec quia decrescunt effosso marmore montes, 125
 Nec quia caeruleae mole fugantur aquae:
 Sed quia cultus adest, nec nostros mansit in annos
 Rusticitas, priscis illa superstes avis.
 Vos quoque nec caris aures onerate lapillis,
 Quos legit in viridi decolor Indus aqua, 130
 Nec prodite graves insuto vestibus auro,
 Per quas nos petitis, saepe fugatis, opes.
 Munditiis capimur: non sint sine lege capilli:
 Admotae formam dantque negantque manus.
 Nec genus ornatus unum est: quod quamque decebit 135
 Eligat, et speculum consulat ante suum.
 Longa probat facies capitis discrimina puri:
 Sic erat ornatis Laodamia comis.
 Exiguum summa nodum sibi fronte relinqui,
 Ut pateant aures, ora rotunda volunt. 140
 Alterius crines umero iactentur utroque:
 Talis es adsumpta, Phoebe canore, lyra.
 Altera succinctae religetur more Dianae,
 Ut solet, attonitas cum petit illa feras.
 Huic decet inflatos laxae iacuisse capillos: 145
 Illa sit adstrictis impedienda comis;
 Hanc placet ornari testudine Cyllenea:
 Sustineat similes fluctibus illa sinus.
 Sed neque ramosa numerabis in ilice glandes,
 Nec quot apes Hyblae, nec quot in Alpe ferae, 150
 Nec mihi tot positus numero comprehendere fas est:
 Adicit ornatus proxima quaeque dies.
 Et neglecta decet multas coma; saepe iacere
 Hesternam credas; illa repexa modo est.
 Ars casum simulat; sic capta vidit ut urbe 155
 Alcides Iolen, 'hanc ego' dixit 'amo.'
 Talem te Bacchus Satyris clamantibus euhoe
 Sustulit in currus, Cnosi relictas, suos.
 O quantum indulget vestro natura decori,
 Quarum sunt multis damna pianda modis! 160
 Nos male detegimur, raptique aetate capilli,

Ut Borea frondes excutiente, cadunt.
 Femina canitiem Germanis inficit herbis,
 Et melior vero quaeritur arte color:
 Femina procedit densissima crinibus emptis, 165
 Proque suis alios efficit aere suos.
 Nec rubor est emisse; palam venire videmus
 Herculis ante oculos virgineumque chorum.
 Quid de veste loquar? Nec vos, segmenta, requiro
 Nec te, quae Tyrio murice, lana, rubes. 170
 Cum tot prodierint pretio leviores colores,
 Quis furor est census corpore ferre suos!
 Aëris, ecce, color, tum cum sine nubibus aër,
 Nec tepidus pluvias concitat auster aquas:
 Ecce, tibi similis, quae quondam Phrixon et Hellen 175
 Diceris Inois eripuisse dolis;
 Hic undas imitatur, habet quoque nomen ab undis:
 Crediderim nymphas hac ego veste tegi.
 Ille crocum simulat: croceo velatur amictu,
 Roscida luciferos cum dea iungit equos: 180
 Hic Paphias myrtos, hic purpureas amethystos,
 Albentesve rosas, Threïciamve gruem;
 Nec glandes, Amarylli, tuae, nec amygdala desunt;
 Et sua velleribus nomina cera dedit.
 Quot nova terra parit flores, cum vere tepenti 185
 Vitis agit gemmas pigraque fugit hiemps,
 Lana tot aut plures sucos bibit; elige certos:
 Nam non conveniens omnibus omnis erit.
 Pulla decent niveas: Briseïda pulla decebant:
 Cum rapta est, pulla tum quoque veste fuit. 190
 Alba decent fuscas: albis, Cepheï, placebas:
 Sic tibi vestitae pressa Seriphos erat.

Friday: Fifty ways to leave your lover (Rem. 579-658)

After three books on how to fall in love successfully, Ovid offers one on how to be cured of love (or to avoid it in the first place). Among many useful tips, he recommends avoiding loneliness and its attendant longing, and warns against thinking you're over her, when you're not.

Quisquis amas, loca sola nocent, loca sola caveto!
 Quo fugis? in populo tutior esse potes. 580
 Non tibi secretis (augent secreta furores)
 Est opus: auxilio turba futura tibi est.

Tristis eris, si solus eris, dominaeque relictæ
 Ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.
 Tristior idcirco nox est quam tempora Phoebi; 585
 Quae relevet luctus, turba sodalis abest.
 Nec fuge conloquium, nec sit tibi ianua clausa,
 Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
 Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Oresten:
 Hic quoque amicitiae non levis usus erit. 590
 Quid, nisi secretae laeserunt Phyllida silvae?
 Certa necis causa est: incommitata fuit.
 Ibat, ut Edono referens trieterica Baccho
 Ire solet fuisis barbara turba comis,
 Et modo, qua poterat, longum spectabat in aequor, 595
 Nunc in harenosa lassa iacebat humo.
 ‘Perfide Demophon!’ surdas clamabat ad undas,
 Ruptaque singultu verba loquentis erant.
 Limes erat tenuis longa subnubilus umbra,
 Quo tulit illa suos ad mare saepe pedes. 600
 Nona terebatur miserae via: ‘viderit!’ inquit,
 Et spectat zonam pallida facta suam,
 Aspicit et ramos; dubitat, refugitque quod audet
 Et timet, et digitos ad sua colla refert.
 Sithoni, tum certe vellem non sola fuisses: 605
 Non flesset positus Phyllida silva comis.
 Phyllidis exemplo nimium secreta timete,
 Laese vir a domina, laesa puella viro.
 Praestiterat iuvenis quidquid mea Musa iubebat,
 Inque suae portu paene salutis erat: 610
 Reccidit, ut cupidos inter devenit amantes,
 Et, quae condiderat, tela resumpsit Amor.
 Siquis amas, nec vis, facito contagia vites;
 Haec etiam pecori saepe nocere solent.
 Dum spectant laesos oculi, laeduntur et ipsi, 615
 Multaque corporibus transitione nocent.
 In loca nonnumquam siccis arentia glebis
 De prope currenti flumine manat aqua:
 Manat amor tectus, si non ab amante recedas;
 Turbaque in hoc omnes ingeniosa sumus. 620
 Alter item iam sanus erat; vicinia laesit:
 Occursum dominae non tulit ille suae.
 Vulnus in antiquum rediit male firma cicatrix,

Successumque artes non habuere meae.
 Proximus a tectis ignis defenditur aegre; 625
 Utile finitimis abstinuisse locis.
 Nec quae ferre solet spatiantem porticus illam,
 Te ferat, officium neve colatur idem.
 Quid iuvat admonitu tepidam recalescere mentem?
 Alter, si possis, orbis habendus erit. 630
 Non facile esuriens posita retinebere mensa,
 Et multam saliens incitat unda sitim.
 Non facile est taurum visa retinere iuvenca,
 Fortis equus visae semper adhinnit equae.
 Haec ubi praestiteris, ut tandem litora tangas, 635
 Non ipsam satis est deseruisse tibi.
 Et soror et mater valeant et conscia nutrix,
 Et quisquis dominae pars erit ulla tuae.
 Nec veniat servus, nec flens ancillula fictum
 Suppliciter dominae nomine dicat 'ave!' 640
 Nec si scire voles, quid agat, tamen, illa, rogabis;
 Perfer! erit lucro lingua retenta tuo.
 Tu quoque, qui causam finiti reddis amoris,
 Deque tua domina multa querenda refers,
 Parce queri; melius sic ulciscere tacendo, 645
 Ut desiderii effluat illa tuis.
 Et malim taceas quam te desisse loquaris:
 Qui nimium multis 'non amo' dicit, amat.
 Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis
 Quam subito; lente desine, tutus eris. 650
 Flumine perpetuo torrens solet altior ire:
 Sed tamen haec brevis est, illa perennis aqua.
 Fallat, et in tenues evanidus exeat auras,
 Perque gradus molles emoriatur amor.
 Sed modo dilectam scelus est odisse puellam: 655
 Exitus ingeniis convenit iste feris.
 Non curare sat est: odio qui finit amorem,
 Aut amat, aut aegre desinet esse miser.